

מסכת כתובות דף יט.

- (דף יח-יט.) **תנו רבנן...**

<p>רישא דמתניתין - העדים שאמרו כתב ידינו הוא זה, אבל אנוסים היינו, קטנים היינו, פסולי עדות היינו, הרי אלו נאמנים</p>
<p>תנו רבנן - אין נאמנים לפוסלו, דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים, נאמנים</p>
<p>רבי מאיר פליג ארישא דמתניתין</p>

- (דף יח-יט.) **קושית הגמרא...**

<p>בשלמא לרבנן, כי טעמייהו שהפה שאסר הוא הפה שהתיר, וכיון דמחמת נפשות קאמרי נאנסו, לא משוו נפשייהו רשעים, ופסולי עדות דקאמרי, היינו טעמא, דלאו בעדותן משוו נפשייהו רשעים, אלא דאמרי קרובים או עבדים היינו, ועכשיו אנו משוחררים</p>
<p>אלא לרבי מאיר מאי טעמא,</p>
<p>בשלמא פסולי עדות, מלוה גופיה מידק ומחתם, קטנים נמי כרשב"ל דאמר ריש לקיש חזקה אין העדים חותמין על השטר אא"כ נעשה בגדול, דכל מעשה השטר בגדולים, הלוקח והמוכר, והוא הדין גבי עדים אמרינן חזקה אין הלוקח מחתים בו קטנים,</p>
<p>אלא אנוסים, מאי טעמא אין נאמנים לפוסלו?</p>

- (דף יט.) **תירוץ הגמרא...**

<p>1. רב חסדא - קסבר ר"מ עדים שאמרו להם חתמו שקר ואל תהרגו, יהרגו ואל יחתמו שקר, הלכך כי אמרי נמי אנוסים היינו מחמת נפשות, משוו נפשייהו רשעים, ולכן לר"מ אין נאמנים לפוסלו, דאין אדם משים עצמו רשע</p>
<p>קושית רבא - והאמר מר, אין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש אלא עבודת כוכבים וגלוי עריות ושפיכות דמים, וא"כ אין אומרים להם יהרגו ואל יחתמו שקר, והק"ל אמאי לא נאמנים לומר אנוסים מחמת נפשות, הא לא משוו נפשייהו רשעים?</p>
<p>2. אלא טעמא דר"מ כדרב הונא אמר רב - דא"ר הונא אמר רב לוה שהודה בשטר שכתבו, ועל פיו נחתמו העדים, אין המלוה צריך לקיימו בעדים החתומים בו, שאין הלוה שוב נאמן לומר פרעתיו, ולא אמרינן בהאי הפה שאסר הוא הפה שהתיר,</p>
<p>דמכיון שאמר כשר היה, הרי הוחזק השטר, וכי אמר פרעתיו, לא מהימן, שהרי ביד המלוה הוא, ור"מ נמי דאמר אין נאמנים לפוסלו, במודה לוה שכתבו קאמר, וקסבר לא צרכינן תו לעדים, ולאו אפומייהו מקיים שטרא, ולכא פה שאסר</p>

מסכת כתובות דף יט

• גופא אמר רב הונא אמר רב...

רב נחמן	רב הונא אמר רב
מודה בשטר שכתבו, צריך לקיימו (כחכמים)	מודה בשטר שכתבו, אין צריך לקיימו (כר"מ)
ולא הוחזק השטר כשאמר כשר היה	ולכא למימר פה שאסר, הוא שהתיר, דכיון שאמר כשר היה, הרי הוחזק השטר
ואע"ג דמודה ליה שכתבו, מצי למימר פרעתיו	וכי אמר פרעתיו, לא מהימן
(דאיכא למימר פה שאסר, הוא שהתיר, כיון דלא מקויים השטר)	שהרי ביד המלוה הוא
א"ל רב נחמן, מתגנב אתה לומר דברך בלשון שלא נחלקו בו היחיד והמרובים, כדי שלא יבטלו דברך דאמרת כיחידא, אי סבירא לך כר"מ, אימא הלכה כר"מ, ולא תנקוט לה כמילתא באנפי נפשה	
אמר ליה, ומר היכא סבירא ליה, א"ל כי אתו לקמן מלוין מביאין שטרות, אני אומר להם לכו ובקשו עדיכם וקיימוהו, דאי לאו הכי, ואע"ג דמודה ליה שכתבו, (צריך לקיימו כחכמים, ולכן) מצי למימר פרעתיו	

• א"ר יהודה אמר רב...

האומר שטר אמנה הוא זה, דלא ליה כלום, אלא כתבו ומסרו למלוה, שאם יצטרך ללות, ילוה, והאמינו למלוה שלא יתבענו אא"כ מלוהו, אינו נאמן		
דקאמר מאן....		
אילימא דקאמר ליה, פשיטא דאינו נאמן, דהא עדים חתומים בו?	ואלא דקאמר מלוה, אמאי אינו נאמן, תבא עליו ברכה דאינו תובעו כיון דבאמת לא הלוהו?	אלא דקאמרי עדים, אי דכתב ידם יוצא ממקום אחר, פשיטא דלא מהימני, ואי דאין כתב ידן יוצא ממקום אחר, אמאי לא מהימני בפה שאסר?
רבא - לעולם דקאמר ליה,	אביי - לעולם דקאמר מלוה,	רב אשי - לעולם דקאמרי עדים,
וכדרב הונא אמר רב, דמודה בשטר שכתבו, אין צריך לקיימו, ולכן ליה שאמר כתבתיו ומסרתיו לו, אבל שטר אמנה הוא, כיון שאמר כתבתיו, השטר מקויים, ואינו נאמן ליה לפוסלו, דלא עביד איניש דכתב ומסר בלא הלואה	וכגון שחב לאחרים שבהודאה זו שהמלוה מודה שהוא שטר אמנה, המלוה חב ומפסיד את אחרים הנושים בו, ואין לו מה להגבותם, והיו רוצים לגבות חוב זה, וכדרכי נתן, ** ולכן המלוה אינו נאמן לפוסלו, כיון דחב לאחרים	ודאין כתב ידם יוצא ממקום אחר, ולא מהימני כדרב כהנא דאמר רב כהנא אסור לו לאדם שישהה שטר אמנה בתוך ביתו, *** וכיון דשטר אמנה עולה הוא, לכן אין העדים נאמנים לומר שטר אמנה הוא ולהרשיע את עצמן
** דתניא, רבי נתן אומר מנין לנושה לחבירו מנה, וחבירו בחבירו, מנין שמוציאין מזה ונותנין לזה, ת"ל "ונתן לאשר אשם לו", ולא כתב 'לאשר הלוהו', אלא לאשר האשם שלו, ואשם הוא קרן		
*** דכתיב "אל תשכן באהלך עולה", ואמר רב ששת בריה דרב אידי, ש"מ מדרב כהנא, עדים שאמרו אמנה היו דברינו, אין נאמנים, דכיון דעולה הוא, אעולה לא חתמי		

מסכת כתובות דף יט:

• אמר רבי יהושע בן לוי...

במערבא משמיה דרב אמרי (דף יט:)	רבי יהושע בן לוי (דף יט:)	רב כהנא (דף יט.)
"אם און בידך, הרחיקהו", זה שטר אמנה ושטר פסים, *** "ואל תשכן באהלך עולה", זה שטר פרוע	אסור לו לאדם שישהה שטר פרוע בתוך ביתו, שנאמר "אל תשכן באהלך עולה"	אסור לו לאדם שישהה שטר אמנה ** בתוך ביתו, שנאמר "אל תשכן באהלך עולה"
תד"ה אם... לשון "און" דמעיקרא הוי שקר, לשון "עולה" מעיקרא הוה אמת, ועכשיו עולה	מ"ד שטר פרוע, כ"ש שטר אמנה, דשטר אמנה יותר חמור	מ"ד שטר אמנה, אבל שטר פרוע, לא ****
*** שטר "פסים", ביאר רש"י בגיטין דף יט: וז"ל שטר פיוסים שאומר לחבירו אוהבו ומאמינו שיכתוב לו על עצמו שטר חוב כדי שיראה עשיר		** שטר "אמנה" היינו דלא ליה כלום, אלא כתבו ומסרו למלוה שאם יצטרך ללות, ילוה, והאמינו שלא יתבענו אא"כ מלוהו
**** לרב כהנא, דוקא שטר אמנה הוי עולה, משא"כ שטר פרוע, דזמנין שהמלוה מעכבו אצלו עד שישלם הלוה את המעות של שכר הסופר, שעל הלוה ליתן שכר הסופר, ופעמים שאין לו, ונותנו המלוה, וחוזר וגובהו ממנו בשעת פרעון, [ואם הלוה אינו משלם לו שכר הסופר בשעת פרעון החוב, מעכב המלוה את השטר אצלו עד שישלם, ולכ"ע אין זה עולה, ואם בא הלוה אח"כ ושילם שכר הסופר, ושכח והשאיר השטר אצלו, סבר רב כהנא שאין זה עולה, שהלוה גורם לו כשלא שילם מתחילה שכר הסופר, ורבי יהושע בן לוי סובר שזה נקרא עולה, שהיה לו לזוהר שלא יבא לידי שגגה (תד"ה זמנין)]		

• אתמר... אמר רב אמי...

עד ל' יום מותר לשהותו, מכאן ואילך אסור לשהותו, משום שנאמר "אל תשכן באהלך עולה"	ספר (תורה, מביאים, כתובים) שאינו מוגה מן טעיות שבו,
(ריטב"א - "תשכן" משמע שהייה למעלה משלשים יום)	

• סיכום

ואל תשכן באהלך עולה"	"אם און בידך, הרחיקהו	פסוק באיוב (יא:ד)
(אבל לא שטר פרוע)	שטר אמנה	רב כהנא
(וכ"ש שטר אמנה)	שטר פרוע	רבי יהושע בן לוי
	שטר פרוע	במערבא אמרי משמיה דרב
(מל' יום ואילך)	ספר שאינו מוגה	רב אמי

מסכת כתובות דף יט:

עדים שאמרו...	אמנה * היו דברינו	מודעא ** היו דברינו	תנאי *** היו דברינו	עד אומר תנאי ועד אומר אינו תנאי ****
רב נחמן	אין נאמנין	אין נאמנין	נאמנין	
מר בר רב אשי	אין נאמנין	נאמנין		
רב פפא			נאמנין	אינו נאמן
רב הונא בריה דרב יהושע	אין נאמנין	אין נאמנין	נאמנין	נאמן

*ואמרו עדים החתומים בו אמנה היו דברינו, לא הלוהו כלום, אלא כתבנו לו לכשיצטרך, ילוה לו, וזה שיעבד לו נכסיו מעכשיו אם ילוה לו אפילו לאחר זמן, דלאו מוקדם ליהוי לטרוף שלא כדין

** מודעא היו דברינו, אם שטר מכר הוא, ואמרו עדים החתומים בו, המוכר מסר מודעא בפנינו, והראנו אונסו, והכרנו בו (תוס' - ובאין כתב ידן יוצא ממקום אחר איירי, דאי כתב ידן יוצא ממקום אחר, פשיטא)

רב נחמן אמר, אין נאמנין, דלא אתי על פה, ומרע ליה לשטרא

ומר בר רב אשי אמר נאמנין, דחלוק שטר אמנה לשטר מודעא, דשטר אמנה לא ניתן לכתב, דעולה הוא, וכי אמרו חתמנו, משוי נפשיהו רשעים, ואין אדם נאמן לשום עצמו רשע, אבל שטר מודעא ניתן לעדים לכתוב את השטר כדי להציל את האנוס מאונסו

*** בעא מיניה רבא מרב נחמן, תנאי היו דברינו, דאמרו עדים החתומו בו, על תנאי מכרו לו שיעשה לו כך וכך, ולא ראינו שקיים לו תנאו, וזה אומר לא קיים לי ואינו מכר,

מהו, מודעא ואמנה טעמא מאי קאמר מר אין נאמנין, דקא עקרי ליה לשטרא בעדותן זה, ולא אתי על פה ומרע לשטרא, והכא נמי בתנאי קא עקרי שטרא, ואין נאמנין,

או דלמא העדים נאמנין, דהא לא עקרתא דשטרא הוא, דמודים הם שהשטר אמת, אלא שתנאי היה ביניהם, וזו עדות אחרת היא, ושטרא ממילא מיעקר לאחר זמן ביום שלא קיים תנאו בזמנו?

א"ל רב נחמן, העדים נאמנין וצריך הקונה לקיים התנאי

****עד אומר תנאי, ועד אומר אינו תנאי, אמר רב פפא, תרוייהו בשטרא מעליא קא מסהדי, דשניהם מעידים שהשטר אמת וכמות שהוא כתוב בלא תנאי, חתמוהו,

והאי דקאמר תנאי הוה ליה חד, ואינו נאמן לעקור שטר ששניהם חתומים בו, דאין דבריו של אחד במקום שנים

מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע, אי הכי, דכיון שהעיד על כתב ידו, עשית לזה אחד ממקיימי השטר כמו שהוא כתוב בלא תנאי, והוי להו עדיו שנים, ועדות אחרונה דברי אחד במקום שנים,

א"כ אפילו תרוייהו נמי אמרי תנאי היו דברינו, לא ליתיהמו, דכיון שהעידו על כתב ידן, קיימו השטר כמות שהוא כתוב, וכי אמרי תנאי היו דברינו, הוה להו מגידים וחוזרים ומגידים, ואמאי אמר רב נחמן שנאמנים,

ואלא על כרחך לאו חתימה מקויימת הוא, דכיון דתוך כדי דיבור מסקי דבורייהו ואמרי אבל תנאי היו ביניהו, אמרינן הני למיעקר סהדותייהו שאמרו כתב דינו הוא קאתו, ולומר לא חתמנו אלא ע"מ שיקיים את התנאי, וכיון דתנאי מילתא אחריתא היא שאינה עוקרתו אלא לאחר זמן, לא דמיא למודעא ומהימני, דעדות בפני עצמה היא,

וא"כ בעד אחד נמי כי סיים ואמר תנאי הוה, עקר לחתימת ידיה, לומר לא חתמתי אלא על מנת כן, וכיון דאית לן דמלתא אחריתי היא, ושטרא ממילא מיעקר, אישתכח דאין בשטר חתום בלא תנאי אלא עד אחד, (ולכן אינו שטר בב' עדים א"כ קיים הלוקח התנאי)

